

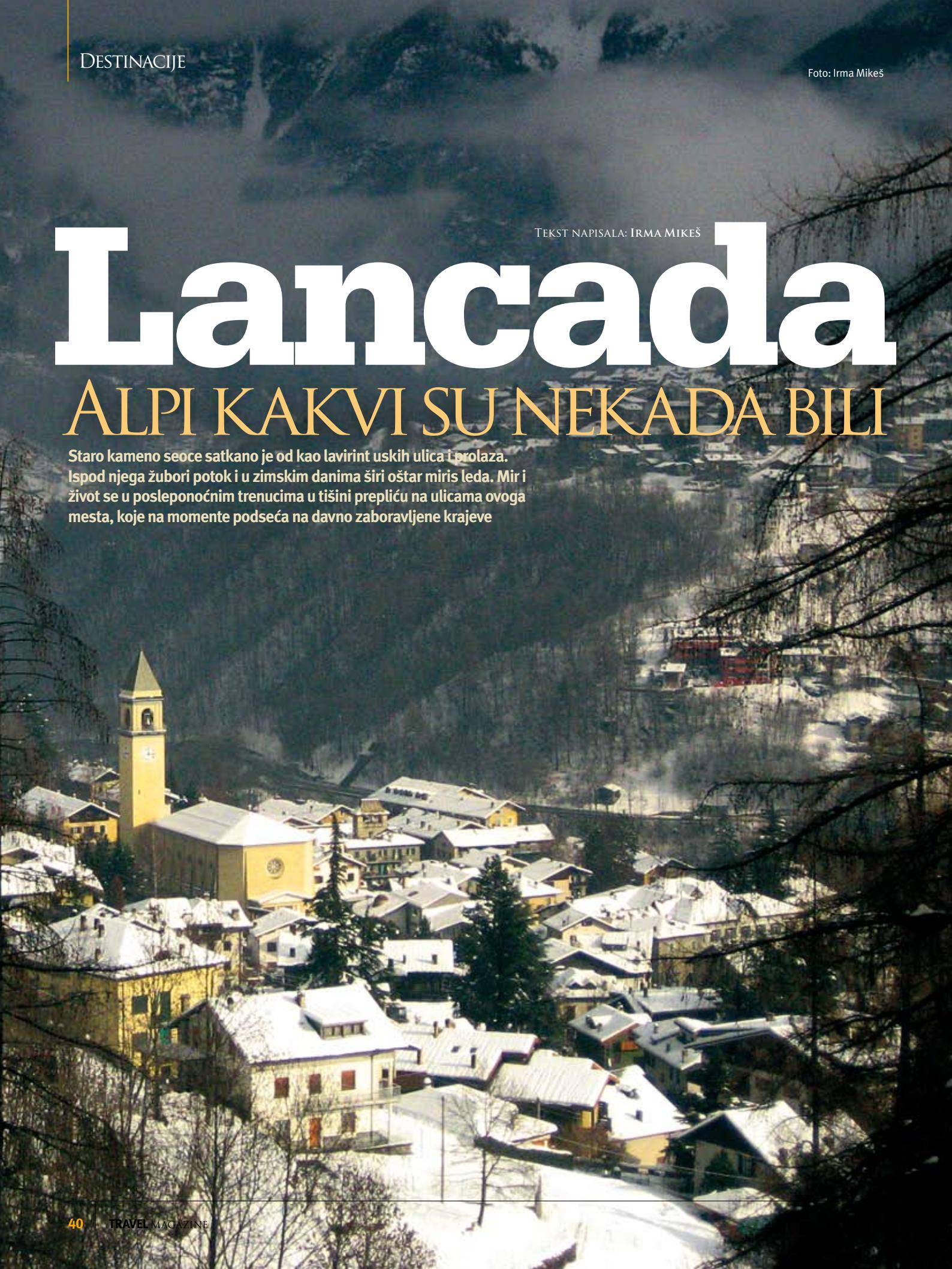
TEKST NAPISALA: IRMA MIKEŠ

Lancada

ALPI KAKVI SU NEKADA BILI

Staro kamenno seoce satkano je od kao labyrin uskih ulica i prolaza.

Ispod njega žubori potok i u zimskim danima širi oštar miris leda. Mir i život se u poslepoноćnim trenucima u tišini prepliću na ulicama ovoga mesta, koje na momente podseća na davno zaboravljene krajeve

Dok orao u širokom luku nadleće zelene vrhove borove šume, klizeći potpuno nečujno kroz rezak jutarnji vazduh, preko njegovih krila putuje vetar, spuštajući se niz bele vrhove da bi

što pre zagrljio snegom zavejanu dolinu. Između obronaka planine, koji ga štite kao kolevka usnulo dete, budi se seoce. Niz prozore njegovih kuća curi mraz, dok čeka da se jutarnja magla pomeri i ustupi mesto vedrom, zimskom danu.

Lancada (Lanzada) je jedno od nekoliko malih mesta koje pripadaju **Valmalenku** (Valmalenco), oblasti na samom severu italijanske pokrajine **Lombardije** (Lombardia). Valmalenko počinje u zaravni grada **Sondrija** (Sondrio), gde prati tok reke **Ade** (Adda), sve dok mu se, poput ramena, ne počnu izdizati ponosni vrhovi **Alpa**, na kojima se kasnije nastavlja granica sa Švajcarskom.

Onaj ko se uputi u pravcu večnog leda ovih planina, treba da zna da sve što je važilo do tada više ne važi i da sve što je znao, može da zaboravi. Sem jedne stvari - da dobro spakuje svoju skijašku opremu, ponese rečnik italijanskog jezika i pouzdanu mapu Valmalenka koju može naći na železničkoj stanici u Sondriju.

Dobrodošli u Italiju! Mislite da ste se uputili ka istim planinama koje imaju i Švajcarci, sa predivnim selima, savršeno prilagođenim turizmu. Sanjate o stazama za skijanje, koje će vas odvesti u čudesni svet zimskih sportova... vreme je da se ovde zaustavite. Alpi (ili Alpe) su očaravajuće planine, ali mnogo toga zavisi i od onoga ko na njima obitava. Italijani sa planinama svakako se razlikuju od Italijana sa mora i iz srednje Italije. Iako svi romanski narodi Veliku seobu naroda koja se odigrala pre mnogo vekova (a počela je prolaskom Huna kroz velika Vrata naroda) nazivaju "Invazijom varvara" (invasioni barbariche), činjenica je da su na Alpima prvi živeli upravo Kelti, a ne Rimljani, i da je do invazije došlo sa rimske strane. Dokaz je veoma jednostavan i neće vam trebati puno da shvatite o čemu se radi! Putevi! Gde god su Rimljani bili prisutni, putevi su ravni, pravi i široki, po rimskom "obrascu". Ukoliko nisu mogli da probiju tunel kroz planinu ili da dva obronka spoje nekim mostom, pravili su dugačke "osmice" da bi uspon bio što blaži i jednostavniji za preći, dok su keltski putevi toliko uski da je gotovo nemoguće da se dva automobila mimođu, a penjanje čak i peške izaziva jednu vratolomnu i vrtoglavu avanturu, punu napola izgovorenih reči i neudahnutog vazduha. Do nekih mesta koja se nalaze u Valmalenku zimi je gotovo nemoguće stići. Jedini prevoz su (za onoga ko ih ima) motorne sanke. Ova izolovanost doveća je i do specifičnog lingvističkog razvoja. Zato, neka vas ne iznenadi hvaloslovna recitacija nekog meštanina kako je italijanski jezik nešto najlepše što iz ljudskih usta može da izade na videlo dana i tako stvori pesmu lepuš i od poja slavuju, a da pritom on sam govori veoma "teš-

Jedna od brojnih crkvica u Lancadi

Foto: Irma Mikeš

kim" dijalektom. Ne samo da ga neće razumeti neki stranac koji je italijanski jezik učio u školi, nego ga jedva razumeju i Italijani iz Milana, koji je udaljen jedva 200 km. Ali nemojte da mislite da je akcenat nerazumljiv poput napolitanskog! Napolitanski je pesma, a Valtelineze je italijanski bez samoglasnika na kraju reči, sa gotovo nemačkim umlautom na slovima Ö i Ü.

Turisti ovamo ipak najviše dolaze zbog skijaških pisti, koje se nalaze na skoro 1.000 metara nadmorske visine, iznad sela. Do tačke koja se nalazi na 2.000 metara, na kojoj ćete se doći do staza, vozi vas druga po veličini žičara u Evropi, koja u svoj ogromni vagon neretko primi i veći broj putnika od dozvoljenog. Najviše staze nalaze se na 2.400

metara, dok je najviši

vrh ove strane Alpa

Pico Bernina (Pizzo Bernina), visok 4.021 metara, koji se ponosno uzdiže daleko na horizontu.

Staze su gotovo kilometarske i uglavnom se pretapaju jedna u drugu. Potrebno je dobro proučiti mapu pre nego što se otisnete, jer čak i za dobrog skijaša može da bude veoma neprijatno iznenađenje ako se sa plave staze

odjednom nađe na crnoj koja kao da nema kraj. Pre odlaska na skijanje veoma je važno dobro proučiti vremenske uslove. U zavisnosti od strane padine na kojoj se staza nalazi, temperature, veta i padavina, zavisi i kvalitet snega, vidljivost i bezbednost skijaša.

Skijašišta pružaju mogućnost tradicionalnog skijanja, kao što su alpsko i nordijsko, i ski-alpinizma. Postoje i profesionalne staze za kros-kantri (sci di fondo), kao i nove, posebno uredene staze za snowbord. Veoma je interesantna i ski-fantazija (sci-fantasia). To je skup pažljivo odabranih staza koje funkcionišu u noćima punog meseca, kada su otvoreni i svi restorani, u kojima se posle lagalog noćnog skijanja pod mesečinom može probati neku ukusno jelo narodne kuhinje.

Kvalitet snega zaista je neprocenljiv! Koliko je poznato, нико se ne seća kada je poslednji put upotrebljavan veštački sneg. Topovi stojte po strani, za svaki slučaj, ali na sreću svih, nisu od koristi, jer se priroda pobrinula da snežnog pokrivača bude dovoljno.

Škijaška sezona počinje polovinom novembra i traje do proleća. Naravno, najbolje vreme za skijanje je od polovine januara do kraja marta, kada su uslovi za skijanje najpogodniji.

Ono što svakako ne treba zaobići je dobra ski-oprema. Na ovaj deo planine dolaze uglavnom Italijani,

Travel Tips LANCADA

► VODIČI

Kako je Lancada malo mesto, a ni ostala u okolini nisu veća, ne postoje posebne publikacije ili vodiči o njemu. Međutim, svaki vodič, npr. Lonely Planet, koji pokriva područje severne Italije, Milana ili Sondrija, dobrodošla je pomoć.

► POPUSTI

Italijani generalno nisu skloni da daju popuste na studentske kartice i slične "abonentske" povlastice (dačke, penzionerske, Frequent Flyer), pa na Lancada nije izuzetak. Međutim, ako imate neku od ovih kartica, a posebno pres karticu (koja se najčešće uvažava u Italiji), možete pokušati, ništa vas ne košta!

► BEZBEDNOST

Ovo je jedan od najbezbednijih krajeva sveta, što se tiče opasnosti od ljudi. Što se tiče životinja, vukovi i medvedi odavno ne zalaze u selo, ali neki turisti tvrde da su izdaleka videli medvede u šumi.

► ZABRANE

Ne bi trebalo da bude rigoroznih zabrana, osim ubičajenih pravila lepog ponašanja. Naravno, kao i svuda u Italiji, pušenje je zabranjeno u zatvorenim prostorima (kafeima, restoranima, itd.).

► RADNO VРЕME

Radno vreme je uglavnom dvokratno, od 09.00 do 12.00 i od 14.00 do 19.00 - što se radnji i poštice, ali lokalni rade od 09.00 i zavisnosti od njihovog tipa radno vreme varira, najčešće se zatvaraju između 21.00 i 00.00h.

Seoce pod snegom

tek su poslednjih nekoliko godina počeli da se pojavljuju i strani turisti. Zato na stazama morate biti veoma pažljivi. Lokalno stanovništvo, naravno, skija izvanredno, jer skoro da su se rodili sa skijama. Međutim, ostatak italijanske populacije se teško može poređiti sa njima. Teško ih je (kao tradicionalno "italijanski samouverene") ubediti da nešto ne znaju ili ne rade kako treba. Parola je "lako ćemo". Stoga su staze pune ljudi različitih generacija, koji jure na sve strane glavom bez obzira i veoma neuravnoteženim pokretima mlataraju svojim štapovima. Padova i preloma bude na desetine dnevno. Neka vas ne iznenadi ni ako vidite grupu Italijana, kako sputaštaći se niz padinu pričaju (još jedna nacionalna "karakteristika"), okreću se da čuju onog drugog, pa zbog toga udare u trećege. Videćete i one koji pričaju mobilnim telefonom dok skijaju, te doktore koji, dok se voze žičarom, rešavaju probleme svojih pacijenata. Kao i momka i devojku koji se svadaju, dok drugi pokušavaju da ih zaobiđu i nekako se smeste na žičaru. Zato, opremite se dobro, stavite kacigu i naočare za skijanje, ponesite USB za muziku i širom otvorite oči! Lokalni italijanski skijaški običaji nalikuju, kao što vidite, italijanskoj svakodnevici!

Mnoge kuće izgrađene su na tradicionalan način - od kamena

Kada se vaš skijaški dan završi i kada se umorni, ali zadovoljni, vratite u svoj apartman, ne budite lenji i prošetajte se do **Kijeze** (Chiesa di Valmalenco), mesta koje je udaljeno svega pet minuta hoda. Tamo u jednom od nekolicine restorana možete odabратi obrok spremљen po tradicionalnom receptu, kao što je srnetina sa sosom od pečuraka i crnom palentom sa sirom. Ovo jelo predstavlja nešto zaista nezaboravno, i to ne samo za gurmane, već i za one koji imaju manje gastronomskog iskustva.

Na putu ka hotelu, posle večere, ne propustite priliku da obidete mesto. Videti Lancadu onako usnulu i mirisnu, pokrivenu mekim belim snegom, slika je koja će ostati sačuvana zauvek. Staro kameni seoce satkano je od lavirint uskih natkrivenih ulica i prolaza. Ispod njega žubori potok i u zimskim danima širi ostar miris leda. Mir i život se u poslepoноćnim trenucima u tišini prepliću na ulicama ovoga mesta, koje na momente podseća na davno zaboravljene krajeve.

Travel Tips LANCADA

► KUHINJA

Jela su uglavnom od divljači, sa puno raznih vrsta pečuraka i različitim načinima pripremanja palente i sira, koji je ovde fenomenalan. Svakako je najpoznatija pršuta koja se zove brezaola (bresola), koja može biti od govedeg ili konjiskog mesa. Mnoge radnje i kuće u prozorima imaju obešene domaće sireve i pršute.

► REKREACIJA

Pored skijanja i zimskih sportova, moguće je otići na plivanje, košarku ili tenis.

► ŠOPING

Suveniri su čuveni minerali koji se nalaze u ovim krajevima, poneki zaostali vulkanski kamen, ili planinski kamen koji se zove serpentin. Takođe je moguće naći grnčariju ili kpare sa posebnim vezom, budući da je ovaj kraj Italije veoma tradicionalan i stari zanati su živi.

► ZABAVA

U dogovoru sa domaćinima, snežnim motormi i sankama lako se stiže do susednog mesta Kaspodo (Casiglio) gde se obično ide na večeru, ili do susedne Kijeze (Chiesa) u kojoj se posećuje restoran Valmalenco ili bar za mlade Pepe Nero. U Lancadi postoji tradicionalna poslastičarnica koju nikako ne smete zaobići.

► RAZNO

Ako se ukaže prilika, nikako ne treba propustiti noćno skijanje na mesečini!

Prizor netaknute prirode

Poseban šarm selu daju crkvice, nevelike po dimenzijama (a po italijanskim merilima i po starosti, jer u zemlji u kojoj postoje Rim i Firenca, ništa iz 18. veka njenim gradanima neće delovati posebno spektakularno), ali velike po estetskom ugodaju koji pružaju. Ima ih desetak, razbacanih po centru Lancade, ali i njenim zaseocima, i posebno su upečatljive i bajkovite kada se na njima pojavi sloj snega, koji ih harmonično i gotovo bajkovito stopi sa okolinom. Ne zna se da li su šarmantnije usamljene crkve, poput **Gospe od mira** (Madonna della Pace), ili one centralno locirane, poput **Svetog Jovana Krstitelja** (San Giovanni Battista) iz 1766. godine. Od znamenitih građanskih zdanja, vredi izdvojiti kuću koju Italijani nazivaju palazzo (palata), a koja je ipak, tek nešto više od kućice - **Nemčevu kuću** (Ca' di Tedesch). Od sivog kamena sa drvenim balkonima, svojim duhom prošlosti vraća nas u doba kada se svet većine ljudi završavao na udaljenosti horizonta, i kada je mala zajednica predstavljala čitav univerzum i čitavo bogatstvo. Za one koji bi da još malo odmore od skijanja i neobičnih italijanskih ski-običaja, tu je izlet do **pećina Šeršen** (Cave dello Scerscen), usečenih u ravnu sivu stenu obližnje **doline Šeršen**. Iako se doimaju poput vizantijskih manastira, nisu ni izbliza toliko stare, ni duhovne, ali predstavljaju upečatljiv prizor.

Ako se naši susedi reklamiraju kao "Mediteran kakav je nekada bio", onda bismo Lancadu i njenu okolinu mogli najjednostavnije i najsliskovitije opisati kao "Alpe kakvi su nekada bili". Još uvek nenagrizeni masovnošću i neupravljeni komercijalizmom. ■

OSIGURANJE za BEZBRIŽNO zimsko PUTOVANJE.

Osiguranje nove generacije.

POKLANJAMO!
Od 20. decembra do 31.marta
uz kupljeno putno
osiguranje dobijate
oznaku za prtljag.

www.uniqa.rs

Kontakt centar 011/ 20 24 100

► geografski položaj

Lancada se nalazi na severu Italije, u pokrajini Lombardija, blizu granice sa Švajcarskom.

► populacija

Prema podacima sa poslednjeg popisa, Lancada ima oko **1.400 stanovnika** (italijana), od čega, zanimljivo, više muškaraca nego žena.

► kako stići do...

Ukoliko putujete **avionom**, možete leteti do Bergama ili do Milana. Ako se odlučite za Bergamo, avion Alitalia-e iz Beograda do Rima poleće u 06.40, u Rimu ste u 08.20, a odatle za Bergamo krećete u 09.20. U Bergamo slećete u 10.35h, a cena avio karte je 99 eura plus 123 eura za takse i dodatke. Ako putujete do Milana, Jat ima direktni let, a cena je 99 eura plus 97 eura za takse i dodatke. Iz Beograda krećete u 16.15, a u Milau stе u 18.05h. Gde god došli, sledeći korak je da idete vozom do Sondrija, gde presdate u lokalni autobus za Lancadu. Ukoliko se ide **kolima**, od Milana se nastavlja prema mestu Leko (Leco), a onda se stiže do regionalne prestonice Sondrio, odakle se skreće prema Kijezi di Vamalenko (Chiesa di Valmalenco) i Lancadi. **Autobus** do Milana vozi za 9.960 dinara (povratna), a **voz** je nešto skuplji, mada ide svakodnevno.

► dokumenta

Gradanima Srbije nije potrebna viza za Italiju. Ipak, putno osiguranje je od pomoći, budući da su medicinske usluge u Italiji veoma skupe.

► klima

Mesto se nalazi u pojasu alpske klime. Najbolje je doći tokom zime, koja

Zimska idila

predstavlja vrhunac sezone. Nikada nije preterano hladno. Temperature na skijalištima dostignu i -15°C, ali to je retkost. Uglavnom je veoma ugodno, od 0 do -9°C. Lepo je i leti, jer nikada nije prevruće, a s obzirom na to da se Lancada nalazi na 1.000 m nadmorske visine, vegetacija je prelepa.

► vremenska razlika

Nema vremenske razlike, ni zimi ni leti.

► jezik

Zvaničan jezik je **italijanski**, mada većina meštana govori lombardskim dijalektom (neki ga smatraju posebnim jezikom koji predstavlja prelazni oblik ka francuskim i retoromanskim). Ne treba računati na to da meštani iole govore engleski, ali će poneko govoriti francuski. Znanje bilo kog romanskog jezika biće neprocenjivo za elementarno sporazumevanje.

► medicinske norme

Nisu potrebne preventivne mere zaštite. Ipak treba poneti lekove, da ne biste naišli na zatvorena vrata apoteka, zbog vremena odmora prodavca.

► novac

Euro.

► struja

Ista kao u Srbiji, ali postoji problem utičnica. Potrebno je poneti razne vrste adaptera, budući da su u celoj Italiji utičnice veoma šarolike: sa dva ili tri kontakta, debele ili tanke. Uglavnom ih hoteli i domaćini imaju i mogu vam ih pozajmiti, ali broj je ograničen. Ukoliko zafale, u svakoj radnji ih možete naći za dva do četiri eura.

► smeštaj

U Lancadi su popularni i **privatan smeštaj i hoteli**. Korisni Internet sajtovi su www.hotelbiancospino.it i www.moici.it. Ovaj deo Italije nije jeftin, pa su takve i cene smeštaja.

► informacije

Sajtovi koji mogu biti od koristi su www.comunelanzada.it i www.skinfo.it.

► telefoniranje i internet

Ukoliko iz Lancade pozivate Srbiju okrenute uobičajeno 00, pa 381 za Srbiju i broj grada i pozvane osobe. Ako iz Srbije zovete Lancadu, okrenute 00, međunarodni prefiks za Italiju 39, a posle toga broj grada (342) i onoga koga zovete. Internet uglavnom možete naći u hotelima. Telefoniranje se obavlja na pošti ili treba kupiti TIM-ovu SIM karticu, koja je najbolja jer ima popuste za inostranstvo.

► kako se kretati

Voz se desnom stranom, a jedini način kretanja kroz selo je **kolima**, **peške** ili vam dobr domaćin može biti na raspaganju. Ako nemate kola, najbolje je da ih iznajmite u Sondriju.

